

ΔΗΛΩΣΗ

Η ΕΕΔΑ καλεί την Πολιτεία να λάβει επείγοντως τα άμεσα μέτρα που υπέδειξε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων για τους αλλοδαπούς ανήλικους¹

19.9.2019

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), ανταποκρινόμενη στο διττό της ρόλο, ως ο Εθνικός Θεσμός για την προστασία και την προώθηση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην Ελλάδα (ΕΘΑΔ) αλλά και ως ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας, παρακολουθεί διαρκώς τα θέματα που άπτονται της προώθησης και προστασίας των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων των προσφύγων και μεταναστών, συμπεριλαμβανομένης και της προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας στις διατάξεις του διεθνούς και ευρωπαϊκού δικαίου προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και της συμμόρφωσης της Ελλάδας με τις σχετικές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΔΑ) και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κοινωνικών Δικαιωμάτων (ΕΕΚΔ) του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Θεσμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (European Network of National Human Rights Institutions), στο Διοικητικό Συμβούλιο του οποίου συμμετέχει η ΕΕΔΑ, με Δήλωσή του², υποστηρίζει τη Διαδικασία του Τορίνο για την ενίσχυση των

¹ Η παρούσα Δήλωση υιοθετήθηκε από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ στις 19.9.2019. Εισηγητές: Αλέξανδρος Κωνσταντίνου, Αν. Προεδρεύων Τμήματος Εφαρμογής των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στους Αλλοδαπούς, Μέλος της ΕΕΔΑ από το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και Εύα Τζαβαλά, Επιστημονική Συνεργάτιδα της ΕΕΔΑ.

² European Network of National Human Rights Institutions, [Statement of Support for the Turin Process to strengthen Social Rights in Europe](#) (2016).

κοινωνικών δικαιωμάτων στην Ευρώπη³ και έχει αναπτύξει μια σειρά πρωτοβουλιών για την ενίσχυση του ρόλου των ΕΘΑΔ στην προστασία των κοινωνικών δικαιωμάτων και την προώθηση του ΕΚΧ ανάμεσα στα κράτη της Ευρώπης⁴. Παράλληλα, η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, το κατ' εξοχήν αρμόδιο όργανο για την εκτέλεση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ και την παρακολούθηση εφαρμογής των αποφάσεων της ΕΕΚΔ, βρίσκεται σε ανοιχτή επικοινωνία με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Θεσμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων⁵ ενώ έχει ήδη επισημάνει, με Απόφασή της, τη σημασία της ενίσχυσης του ρόλου, της ουσιαστικής συμμετοχής και της τακτικής ανταλλαγής και συνεργασίας των ΜΚΟ και των ΕΘΑΔ με την Επιτροπή Υπουργών και άλλα όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης⁶.

Σε εθνικό επίπεδο, η Ελλάδα επικύρωσε το 2016 τον Αναθεωρημένο Κοινωνικό Χάρτη⁷, σύμφωνα με επανειλημμένη σχετική Σύσταση της ΕΕΔΑ καθώς και άλλων διεθνών οργανισμών και μη κυβερνητικών οργανώσεων, ενώ ήδη από το 1998, η Ελλάδα έχει αποδεχθεί το σύστημα των συλλογικών προσφυγών ενώπιον της ΕΕΚΔ⁸. Σύμφωνα με το άρθρο 36 του Κανονισμού αυτής, η Επιτροπή δύναται, μετά από αίτηση διαδίκου ή αυτεπαγγέλτως, να υποδείξει «άμεσα μέτρα» (immediate measures), η υιοθέτηση των οποίων κρίνεται αναγκαία, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος επέλευσης σοβαρής ανεπανόρθωτης ζημίας καθώς και για να εξασφαλιστεί ο αποτελεσματικός σεβασμός των δικαιωμάτων που εγγυάται ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης.

³ Η διαδικασία του Τορίνο αποσκοπεί στην ενίσχυση του κανονιστικού συστήματος του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης και στη σχέση του με το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βασικός στόχος του είναι να βελτιώσει την εφαρμογή των κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων σε επίπεδο ηπειρωτικής Ευρώπης παράλληλα με τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα που εγγυάται η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. <https://www.coe.int/en/web/turin-process>.

⁴ Η ΕΕΔΑ, στο πλαίσιο άσκησης των αρμοδιοτήτων που της έχει αναθέσει ο νομοθέτης ως εθνικός θεσμός παρακολούθησης της συμμόρφωσης της Ελλάδας με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τα διεθνή και ευρωπαϊκά κείμενα προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου (monitoring body), υποβάλλει τακτικά εκθέσεις ενώπιον της ΕΕΚΔ κατά την περιοδική εξέταση της Ελλάδας για τη συμμόρφωσή της με τις διατάξεις του ΕΚΧ. Επίσης η ΕΕΔΑ προωθεί την εφαρμογή των διατάξεων του ΕΚΧ κάνοντας συχνή αναφορά σε αποφάσεις της ΕΕΚΔ στις Εκθέσεις της, μελετώντας τις επιπτώσεις των μέτρων λιτότητας στα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα και προωθώντας την ανάγκη θεσμικής κατοχύρωσης μιας μόνιμης και σταθερής ανάλυσης των μέτρων πολιτικής στα δικαιώματα του ανθρώπου (Μελέτη Επιπτώσεων στα Ανθρώπινα Δικαιώματα). Το παράδειγμα της ΕΕΔΑ αποτέλεσε «βέλτιστη πρακτική» για το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Θεσμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και ακολουθήθηκε και από άλλους ΕΘΑΔ της Ευρώπης.

⁵ [ENNHRI highlights NHRIs' contributions to human rights and the rule of law before the Council of Europe Committee of Ministers](#), 5 September 2019.

⁶ Committee of Ministers, Decision, 129th Session of the Committee of Ministers, Helsinki, 17 May 2019, [CM/Del/Dec\(2019\)129/2](#).

⁷ [European Social Charter \(revised\)](#), ETS No. 163.

⁸ [Additional Protocol to the European Social Charter Providing for a System of Collective Complaints](#), ETS No. 158.

Τον Νοέμβριο του 2018, η Διεθνής Επιτροπή Νομικών (International Commission of Jurists) και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους (European Council for Refugees and Exiles) υπέβαλε συλλογική προσφυγή κατά της Ελλάδας (No. 173/2018) με αίτημα την αναγνώριση της παραβίασης των δικαιωμάτων των αλλοδαπών ανηλίκων που κατοχυρώνονται στα άρθρα 7§10, 11 §§ 1 and 3, 13, 16, 17 και 31 §§1, 2 του Αναθεωρημένου Κοινωνικού Χάρτη. Με Απόφαση της 23^{ης} Μαΐου 2019⁹, η ΕΕΚΔ έκρινε παραδεκτή την προσφυγή και αναγνωρίζοντας τον επείγοντα χαρακτήρα της κατάστασης των αλλοδαπών παιδιών στην Ελλάδα, ενεργοποιώντας το άρθρο 36 του Κανονισμού («άμεσα μέτρα»), κάλεσε τις Ελληνικές Αρχές να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα «προς το σκοπό της αποφυγής σοβαρής και ανεπανόρθωτης βλάβης της ακεραιότητας των αλλοδαπών παιδιών, των οποίων η ζωή και η φυσική και ηθική ακεραιότητα βρίσκεται σε άμεσο κίνδυνο».

Συγκεκριμένα, η Επιτροπή ζήτησε από την ελληνική Κυβέρνηση να διασφαλίσει:

- το διορισμό επιτρόπου με την ταυτοποίηση (identification) ενός χωρισμένου ή ασυνόδευτου παιδιού που χρήζει διεθνούς προστασίας καθώς και την αποτελεσματική λειτουργία του συστήματος επιτροπείας.
- τη χρήση εναλλακτικών της κράτησης μέτρων για τους αλλοδαπούς ανήλικους και ειδικότερα να διασφαλίσει ότι τα ασυνόδευτα παιδιά στα αστυνομικά τμήματα, στα προαναχωρησιακά κέντρα και στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης να λάβουν άμεση πρόσβαση σε ξενώνες κατάλληλους για την ηλικία τους.
- την πρόσβαση σε φαγητό, νερό, εκπαίδευση και κατάλληλη στέγη.
- την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και την ιατρική βοήθεια, ιδίως με την παρουσία ενός επαρκούς αριθμού ιατρικού προσωπικού για την εξυπηρέτηση των αναγκών των παιδιών, των οποίων τα δικαιώματα αποτελούν αντικείμενο της συλλογικής προσφυγής.

Επίσης ζήτησε από την ελληνική Κυβέρνηση να διασφαλίσει ότι όλες οι αρμόδιες δημόσιες αρχές θα λάβουν γνώση της εν λόγω απόφασης της Επιτροπής.

Στο πλαίσιο του θεσμικού της ρόλου ως συμβουλευτικού οργάνου της Πολιτείας για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου, η ΕΕΔΑ παρακολουθεί αδιαλείπτως τα ζητήματα θεσμικής και ουσιαστικής προστασίας της ιδιαίτερα ευάλωτης αυτής κοινωνικής ομάδας, διατυπώνοντας επιπλέον προτάσεις και συστάσεις¹⁰. Σε αυτή την κατεύθυνση η

⁹ European Committee of Social Rights, [Decision on admissibility and on immediate measures](#), International Commission of Jurists (ICJ) and European Council for Refugees and Exiles (ECRE) v. Greece, Complaint No. 173/2018, 23.05.2019.

¹⁰ ΕΕΔΑ, [Παρατηρήσεις επί της 3ης Περιοδικής Έκθεσης σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού \(CRC\) \(2008\)](#), σελ. 14, ΕΕΔΑ, [Παρατηρήσεις επί του Σχεδίου Έκθεσης της Ελλάδας](#)

ΕΔΔΑ υπενθυμίζει τις πάγιες συστάσεις της σχετικά με την προστασία της αλλοδαπών ανηλίκων, οι οποίες μεταξύ άλλων περιλαμβάνουν α) την κατάργηση της διοικητικής κράτησης των ασυνόδευτων ανηλίκων, β) την εξασφάλιση επαρκούς αριθμού θέσεων υποδοχής και φιλοξενίας σε κατάλληλες δομές για την ηλικία τους, οι οποίες να διασφαλίζουν ένα επαρκές επίπεδο διαβίωσης για τη σωματική, ψυχική, διανοητική, ηθική και κοινωνική τους ανάπτυξη και την απαγόρευση διαμονής ανηλίκων μαζί με ενήλικες, γ) το διορισμό Επιτρόπου για κάθε ανήλικο, το ταχύτερο δυνατόν, άλλως από την ταυτοποίηση όπως προβλέπει ο νόμος, δ) την παροχή σε κάθε ασυνόδευτο ανήλικο ψυχολογικής, ιατρικής και νομικής υποστήριξης από ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό, δωρεάν από την Πολιτεία και με τη συνδρομή πιστοποιημένου διερμηνέα, ανεξαρτήτως του καθεστώτος διαμονής του παιδιού, και ε) τη διασφάλιση της πρόσβασης όλων των ανηλίκων, ασυνόδευτων και μη, στην τυπική εκπαίδευση, στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας.

Επιπλέον, η ΕΔΔΑ έχει επανειλημμένα εκφράσει την έντονη ανησυχία της για τις συνθήκες διαβίωσης που επικρατούν στα νησιά του Βορειανατολικού Αιγαίου, η οποία εγκυμονεί άμεσο κίνδυνο παραβίασης θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των ανηλίκων¹¹. Ο τραγικός θάνατος ενός δεκαπεντάχρονου ασυνόδευτου ανηλίκου στην λεγόμενη ασφαλή ζώνη του ΚΥΤ Λέσβου¹², για τον οποίο η ΕΔΔΑ εκφράζει την βαθύτατη θλίψη της, καταδεικνύει την εξαιρετική κρισιμότητα της κατάστασης.

Η ΕΔΔΑ έλαβε υπόψη, μεταξύ άλλων, ότι:

- Με το άρθρο 73 του Ν. 4623/2019 «Ρυθμίσεις του Υπουργείου Εσωτερικών, διατάξεις για την ψηφιακή διακυβέρνηση, συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις και άλλα επείγοντα ζητήματα» (ΦΕΚ 134/Α/09.08.2019) μετατίθεται η έναρξη ισχύος του νέου συστήματος επιτροπείας ασυνόδευτων ανηλίκων (Ν. 4554/2018) για την 1η Μαρτίου 2020, ήτοι ένα

σχετικά με την εφαρμογή του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, σε σχέση με την ανάμιξη παιδιών σε ένοπλη σύρραξη (2009),σελ. 5-8. Παρατηρήσεις επί του Σχεδίου Έκθεσης της Ελλάδας σχετικά με την εφαρμογή του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και παιδική πορνογραφία (2011), σελ. 7-10, ΕΕΔΑ, Συστάσεις για την Προστασία της Παιδικής Ηλικίας «Υγεία και Πρόνοια» (2014), Παρατηρήσεις για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα δικαιώματα του παιδιού (2015), ΕΕΔΑ, Η παιδική προστασία δεν είναι πολυτέλεια! Η ΕΕΔΑ υιοθετεί το Κείμενο Αρχών για την Παιδική Προστασία στην Ελλάδα (2016), ΕΕΔΑ, Παρατηρήσεις επί του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (2018-2020) (2018), σελ. 20 επ..

¹¹ ΕΕΔΑ, Ανακοίνωση: Η ΕΕΔΑ για την ανησυχητική κατάσταση στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου και τις τελευταίες εξελίξεις στο άσυλο, 6 Σεπτεμβρίου 2019.

¹² UNHCR, Σοκαρισμένη η Ύπατη Αρμοστέα από το θάνατο ενός αγοριού από το Αφγανιστάν στη Λέσβο: καλεί για την επείγουσα μεταφορά των ασυνόδευτων παιδιών σε ασφαλή καταλύματα, 25 Αυγούστου 2019.

έτος μετά το αρχικώς προβλεπόμενη έναρξη λειτουργίας του συστήματος επιτροπείας (1 Μαρτίου 2019).

- Ένας αυξανόμενος αριθμός ασυνόδευτων παιδιών παραμένει στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) στα νησιά του Βορειανατολικού Αιγαίου, στο ΚΥΤ Έβρου ή κρατούμενα υπό το καθεστώς της «προστατευτικής φύλαξης». Την 31 Αυγούστου 2019, 1.142 ασυνόδευτοι ανήλικοι παρέμεναν σε απολύτως ακατάλληλες συνθήκες στα ΚΥΤ στα νησιά του Βορειανατολικού Αιγαίου και το ΚΥΤ Έβρου και 250 ασυνόδευτα παιδιά παρέμεναν κρατούμενα υπό το καθεστώς της «προστατευτικής φύλαξης»¹³. Συνολικά, μόνο για ένα στα τέσσερα ασυνόδευτα ή χωρισμένα παιδιά υπάρχει διαθέσιμη θέση στέγασης σε ξενώνες κατάλληλους για την ηλικία τους¹⁴. Επιπλέον, ένας σημαντικός αριθμός συνοδευόμενων παιδιών, παραμένει σε απολύτως ακατάλληλες συνθήκες στα ΚΥΤ του Βορειανατολικού Αιγαίου για παρατεταμένα χρονικά διαστήματα¹⁵.
- Τα συνεχιζόμενα προσκόμματα στην έκδοση αριθμού κοινωνικής ασφάλισης παρεμποδίζουν την πρόσβαση των αιτούντων άσυλο, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, στην υγειονομική περίθαλψη, η οποία ούτως ή άλλως παραμένει εξαιρετικά προβληματική σε πολλές περιοχές της χώρας λόγω της περιορισμένης δυνατότητας του εθνικού συστήματος υγείας και της περιορισμένης έως μη διαθέσιμης διερμηνείας στα τοπικά νοσοκομεία¹⁶.
- Η πλειονότητα των αλλοδαπών παιδιών στα νησιά του Βορειανατολικού Αιγαίου δεν έχουν πρόσβαση στην τυπική εκπαίδευση - τρία στα τέσσερα παιδιά σχολικής ηλικίας από τα περίπου 4.600 παιδιά που βρίσκονται στα ΚΥΤ δεν φοιτούν σε σχολείο¹⁷, ενώ δυσκολίες στην πρόσβαση στην εκπαίδευση παρατηρούνται και στην ενδοχώρα λόγω διοικητικών και άλλων εμποδίων¹⁸.

Ενόψει των ανωτέρω, η ΕΔΔΑ καλεί τις αρμόδιες αρχές να λάβουν επείγοντως τα άμεσα μέτρα που υπέδειξε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων για την προστασία των αλλοδαπών ανηλίκων στην Ελλάδα.

¹³ Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ), *Επικαιροποιημένη κατάσταση: Ασυνόδευτα Ανήλικα (Α.Α.) στην Ελλάδα*, 31.8.2019. Άρσις, *Κράτηση στο ΠΡΟΚΕΚΑ Αμυδαλέζας μεγάλου αριθμού ασυνόδευτων ανηλίκων, υπό απαράδεκτες συνθήκες και για μεγάλα χρονικά διαστήματα*, 26.8.2019.

¹⁴ United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Ενημερωτικό Δελτίο*, Ελλάδα, 1-31 Ιουλίου 2019.

¹⁵ UNHCR, *Aegean Islands Weekly Snapshot*, 09 – 15 September 2019.

¹⁶ UNHCR, *ibidem*. Συνήγορος του Πολίτη, *Ζητήματα απόδοσης ΑΜΚΑ, ΚΥΠΙΑ και συναφή προσκόμματα πρόσβασης στην εργασία, ασφάλιση και υγεία των αιτούντων διεθνή προστασία και των ανηλίκων*, 10.9.2019.

¹⁷ UNHCR, *Η πλειοψηφία των παιδιών προσφύγων στα ελληνικά νησιά δεν πηγαίνουν σχολείο*, 29.9.2019.

¹⁸ Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, *Αρχή της σχολικής χρονιάς και για τα προσφυγόπουλα; Ανάγκη άμεσων ενεργειών της πολιτείας*, 12.9.2019.